

C-289/19. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2019. április 9.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Gerechtshof Den Haag (Hollandia)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2019. április 2.

Fellebbező:

Dexia Nederland BV

Ellenérdekű fél:

Z

Az alapeljárás tárgya

Az alapeljárás két részvénylízings szerződésre vonatkozik, amelyek Z fogyasztó és a Dexia Nederland BV (a továbbiakban: Dexia) jogelődje mint bank között jöttek létre. E tekintetben az vitatott, hogy milyen összegre tarthat igényt a Dexia a lízingszerződések idő előtti megszüntetését követően. Különösen azt kell tisztázni, hogy milyen rendelkezés vonatkozik a részvénylízings szerződés felszámolására, miután a vonatkozó szerződési feltételt tisztességtelennek minősítették.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az EUMSZ 267. cikk szerinti jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem azt a kérdést érinti, hogy a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv értelmében (valamely nemzeti bíróság által) tisztességtelennek minősített feltétel alkalmazója hivatkozhat-e egy diszpozitív törvényi rendelkezésre, ha a tisztességtelennek minősített feltétel előnyösebb a fogyasztó számára, mint a diszpozitív szabályként érvényesülő nemzeti rendelkezés.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Követelheti-e a diszpozitív rendelkezés alapján járó törvényi kártérítést valamely olyan, megsemmisített tisztességtelen feltétel alkalmazója, amely kártérítés fizetését szabályozta arra az esetre, ha a fogyasztó nem teljesíti a kötelezettségeit?
2. Jelentősséggel bír-e ezen kérdés megválaszolása szempontjából, hogy a törvényi kártérítési rendelkezés alkalmazásával követelhető kártérítés ugyanolyan, illetve alacsonyabb vagy magasabb összegű, mint a megsemmisített feltételben előírt kártérítés?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: 93/13/EGK irányelv)

A hivatkozott nemzeti jogi rendelkezések

A Burgerlijk Wetboek (polgári törvénykönyv, a továbbiakban: BW) 6:101. cikke, 6:233. cikke és 6:277. cikke

Az Oud Burgerlijk Wetboek (korábbi polgári törvénykönyv, a továbbiakban: korábbi BW) 7A:1576e. cikkének (2) bekezdése

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 Ez az eljárás azokat a részvénylízingszerződéseket érinti, amelyeket a múlt század 90-es éveinek végén és e század első éveiben nagy számban kínáltak Hollandiában fogyasztók részére, és amelyek keretében kölcsönpénzzel végeztek befektetéseket. Ez a termék lényegében azt tartalmazta, hogy a lízingbevevő (rendszerint valamely fogyasztó) egy bizonyos időtartamra pénzt kölcsönzött a banktól (a továbbiakban: főösszeg), amellyel a bank részvényeket szerzett a lízingbevevő számlájára és javára. A részvények tulajdonjoga mindaddig a banknál maradt, amíg a kölcsönt teljesen vissza nem fizették, az esetleges osztalék azonban a lízingbevevőt illette meg. A lízingbevevő a szerződés futamideje alatt havi kamatokat fizetett a kölcsönösszeg után, és egyes esetekben törlesztést is teljesített (a továbbiakban: havi részlet). A futamidő végén a részvényeket eladták, és a lízingbevevő – a nyitott főösszeg és az esetlegesen még fizetendő havi részesletek levonását követően – megkapta a részvényekből származó hozamot. Mivel kölcsönpénzzel végeztek befektetéseket, viszonylag kis összegű „betéttel” (a kamatokkal és az esetleges törlesztésekkel) viszonylag széles körű részvényportfóliót szereztek. Ezenkívül sok esetben a futamidő alatt csak kamatokat fizettek, és a főösszeget csak a részvénylízingszerződés futamidejének

végén kellett kiegyenlíteni. A kis összegű betéttel viszonylag magas pozitív, de viszonylag magas negatív tőkehozam is elérhető volt (úgynevezett „tőkeáttéti hatás” [*leverage*]). Ez a részvénylízings konstrukció vonzó volt Hollandiában, nem csak a növekvő részvénypiac, hanem az adóelőnyök miatt is: A havonta fizetendő kamatokat levonható tételként lehetett érvényesíteni a jövedelemadó bevallásban, míg a részvények értéknövekedését nem adóztatták. Amikor e század elején a gazdaság akadozni kezdett, a kamatok levonhatóságát megszüntették és a részvénypiac összeomlott, bebizonyosodott, hogy a részvénylízings szerződések magas kockázattal jártak. Sok esetben fennmaradó tartozást eredményeztek, mivel a részvények eladási ára nem fedezte a kölcsön törlesztését.

- 2 A jelen ügyben Z 2000. március 17-én két ilyen részvénylízings szerződést kötött egyenként 120 hónapos futamidővel. A másik szerződő fél a Dexia jogelődje volt. A megállapodás szerinti teljes lízingsösszeg szerződésenként 49 507,66 euró (a 22 102,06 euró vételi összeg [főösszeg] és a fizetendő 27 405,60 euró teljes kamatösszeg) volt. A szerződésekre alkalmazandóvá tették „A Legio-Leaese részvénylízingsjére vonatkozó különös feltételek[et]” (a továbbiakban: különös feltételek).
- 3 A részvénylízings szerződések szerint Z-nek – mindkét szerződés esetében – 503,28 holland forintot (NLG) (hozzávetőleg 228,38 euró) kellett fizetnie az első 36 hónapban, az azt követő 84 hónapban pedig – a részvénycsomag átlagos értéknövekedése alapján történő esetleges levonás figyelembevételével – a vételi összeg évi 12,4%-át. A főösszeget a szerződés megállapodás szerinti futamidejének (120 hónap) végén kellett törleszteni. Z a két szerződés alapján összesen 33 911,69 euró összegű havi részleteket fizetett. A részvényekért kapott osztalék levonását követően ez 25 725,37 euró „nettó betétnek” felel meg mindkét szerződés esetében.
- 4 A Dexia 2006-ban fizetési hátralék miatt idő előtt megszüntette a Z-vel kötött részvénylízings szerződéseket. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések céljából e megszüntetés a nemzeti jog szerint a szerződés felbontásának felel meg. A Dexia a részvénylízings szerződésekkel összefüggésben végelszámolásokat készített.

A megfelelő számítások során a különös feltételek 6. és 15. cikkét alkalmazták. Ezek szövege a következő:

„6. Amennyiben a) a lízingsbevevő írásbeli felszólítást követően egy vagy több havi részlet fizetésével vagy a szerződésből vagy a jelen szerződéshez hasonló más lízingszerződésből eredő más kötelezettség teljesítésével késedelemben marad, vagy b) a lízingsbevevő fizetési haladékat kér, vagy a lízingsbevevőt fizetésképtelennek minősítik, a bank jogosult a szerződést és minden más hasonló lízingszerződést azonnal megszüntetni, és az összes hatályban lévő, a jelen szerződéshez hasonló lízingszerződésből eredő, megállapodás szerinti teljes lízingsösszeg(ek) nyitott fennmaradó összegét követelni, és az értékpapírokat a bank által meghatározandó időpontban a tőzsdén vagy más módon eladni. A bank

az ezen eladásból származó hozamot levonja a lízingbevevő által a bank részére fizetendő összegből. Ezt követően az esetleges aktívát a bank kifizeti a lízingbevevő részére.”

„15. [...] A szerződés felbontása esetén a lízingbevevő követelése az értékpapíroknak a felbontás időpontjában fennálló eladási értéke és a megállapodás szerinti teljes lízingösszeg nyitott fennmaradó összegének készpénzértéke különbözetének felel meg. A készpénzértéket a BW 7A:1576e. cikkének (2) bekezdésében foglalt rendelkezésnek megfelelően számítják.”

5 A korábbi BW 7A:1576e. cikke (1) és (2) bekezdésének szövege a következő volt:

„1. A vevő bármikor jogosult egy vagy több következő vételár-részlet idő előtti kiegyenlítésére.

2. A még fizetendő teljes összeg idő előtti, egyszeri fizetéssel történő kiegyenlítése esetén a vevő évi 5%-os levonásra jogosult minden, idő előtt kiegyenlített részletre vonatkozóan.”

6 E végelszámolások szerint a lízingbevevő a megállapodás szerinti főösszeg fennmaradó összegének a részvények eladási értékével csökkentett (a BW 7A:1576e. cikkének (2) bekezdése szerint évi 5%-os levonással számított) készpénzértékével (a különös feltételek 15. cikke) és ezenkívül – a különös feltételek 6. cikke szerint – a nyitott havi részletek készpénzértékével tartozott. A Dexia 2006. október 3-i számítása szerint Z a nyitott havi részletekkel összefüggésben szerződésenként 8 607,22 euróval tartozott neki. A Dexia által készített végelszámolások 7682,36 euró és 8107,17 euró Z által fizetendő összeget (a továbbiakban: fennmaradó tartozás) mutattak ki. Ezen összegek lényegében a fennmaradó főösszezből és a fennmaradó 41 havi részletből tevődtek össze a részvények eladási értékének levonásával.

7 A Hoge Raad (legfelsőbb bíróság, Hollandia) megállapította, hogy a Dexia mint különös szakértelemmel rendelkező pénzügyi szolgáltató köteles volt a lízingbevevő érdekeinek e kockázatos és összetett termék keretében történő megfelelő figyelembevételére azáltal, hogy kifejezetten figyelmezteti a termékkel kapcsolatos azon kockázatra, hogy a szerződés idő előtti megszüntetése esetén esetlegesen fennmaradó tartozás keletkezik (figyelmeztetési kötelezettség). A Hoge Raad (legfelsőbb bíróság) megállapította továbbá, hogy a Dexiának vizsgálnia kellett volna a lízingbevevő jövedelmi és vagyoni helyzetét, hogy megbizonyosodjon arról, hogy a lízingbevevő elegendő pénzügyi mozgástérrel rendelkezik-e ahhoz, hogy észszerűen abból indulhasson ki, hogy a szerződésből eredő fizetési kötelezettségeit teljesíteni fogja (vizsgálati kötelezettség). Ha a Dexia megsértette a figyelmeztetési és vizsgálati kötelezettségét, akkor az állandó ítélkezési gyakorlat szerint kártérítésre köteles, ez azonban a BW 6:101. cikk (önhiba) szerint a fennmaradó tartozás kétharmadára korlátozódik. A kártérítésnek a fennmaradó tartozással való szembeállítását követően tehát a lízingbevevő

továbbra is tartozik a fennmaradó tartozás egyharmadával. Ha azonban a lízingbevevő pénzügyi helyzete olyan volt, hogy a részvénylízing szerződésből eredő pénzügyi kötelezettségek elfogadhatatlan pénzügyi terhet jelentenek számára, akkor a Dexia – amennyiben mindkét gondossági kötelezettségét megsértette – köteles a fennmaradó tartozás kétharmada mellett a fizetett kamatok és az esetleges törlesztések (a már teljesített havi részletek) kétharmadát is kárként megtéríteni.

- 8 A Dexia a jelen eljárásban először a végelszámolásokban kimutatott fennmaradó tartozás egyharmadának (a Dexia szerint 1948,43 euró és 2702,12 euró) és 700 euró peren kívüli költségnek a megfizetését kérte.
- 9 Az eljárás folyamán a Dexia elismerte, hogy Z pénzügyi helyzete olyan volt, hogy elfogadhatatlan pénzügyi teher állt fenn, és ezért kártérítésre volt köteles Z-vel szemben. A Dexia véleménye szerint az általa fizetendő kártérítés a már fizetett havi részleteknek az osztalékkal való elszámolást követően fennmaradó összegének kétharmadából és a fennmaradó tartozás kétharmadából tevődött össze, minek során a fennmaradó tartozás a különös feltételek 6. cikke szerint – többek között – a 41 havi részlet készpénzértékéből képződött. A Dexia álláspontja szerint azonban megillette őt a még ki nem egyenlített részletek egyharmada. Ezeket az összegeket a Dexia levonta a Z-vel szemben fennálló tartozásából. A Dexia úgy vélte, hogy végeredményben az első szerződés vonatkozásában 6844,95 euróval, a második szerződés vonatkozásában 5731,82 euróval tartozott Z-nek.
- 10 A Kantonrechter (egyesbíróként eljáró körzeti bíróság, Hollandia) a 2013. május 21-i ítéletével kötelezte a Dexiát, hogy fizessen meg Z részére 18 804,60 euró összeget. A Kantonrechter (egyesbíróként eljáró körzeti bíróság) álláspontja szerint a Dexia által követelt (készpénzértékre átszámított) fennmaradó részleteket nem lehetett figyelembe venni, és ennél fogva nem is lehetett levonni a Z részére fizetendő összegből.
- 11 A Dexia fellebbezést nyújtott be ezen ítélet ellen. Z azt adta elő, hogy a különös feltételek 6. cikke, amelyre a Dexia a (készpénzértékre átszámított) fennmaradó részletek kiegyenlítése tekintetében hivatkozik, büntetőkamatok fizetését tartalmazza, és a 93/13/EGK irányelv értelmében tisztességtelen feltételnek minősül.
- 12 A Gerechtshof (fellebbviteli bíróság, Hollandia) 2016. november 29-én felfüggesztette az eljárást a Hoge Raadnak (legfelsőbb bíróság) egy nemzeti előzetes döntéshozatali eljárásban hozandó döntésére várva – többek között – abban a kérdésben, hogy tisztességtelennek minősül-e a különös feltételek 6. és 15. cikke a 93/13/EGK irányelv értelmében.
- 13 A Hoge Raad (legfelsőbb bíróság) a 2017. április 21-i előzetes döntésében megállapította, hogy a különös feltételek 6. cikke valóban tisztességtelennek minősül a 93/13/EGK irányelv értelmében. A Hoge Raad (legfelsőbb bíróság)

szerint a vevő és a Dexia között folyamatban lévő jogvitában a bírónak a BW 6:233. cikke szerint meg kell semmisítenie ezt a feltételt, amennyiben az azokra a kamatrészletekre vonatkozik, amelyek a lízingszerződés megszüntetésének időpontjában még nem voltak esedékesek. A Hoge Raad (legfelsőbb bíróság) álláspontja szerint tehát a Dexia nem követelheti ezeket a kamatrészleteket. E feltétel megsemmisítésének következményeit a Hoge Raad (legfelsőbb bíróság) szerint a diszpozitív nemzeti jog határozza meg.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 14 A Dexia úgy véli, hogy a Hoge Raad (legfelsőbb bíróság) előzetes döntése azt eredményezi, hogy meg lehet ugyan semmisíteni azt a feltételt, amelynek alapján a Dexia követelheti a fennmaradó havi részletek megfizetését a szerződés idő előtti megszüntetése esetén, a Dexiát azonban kártérítés illeti meg a törvény, nevezetesen a BW 6:277. cikkének (1) bekezdése szerint, amelynek szövege a következő:

„Valamely szerződés teljes vagy részleges felbontása esetén az a fél, amelynek kötelezettségzegése a felbontás okának keletkezését eredményezte, köteles megtéríteni a másik fél részére azt a kárt, amely azáltal merül fel nála, hogy nem kerül sor a szerződés kölcsönös teljesítésére, hanem a szerződést felbontják.”

- 15 A kár a felbontás időpontjában még fennálló részletekből tevődik össze, amelyekből le kell vonni a Dexia számára a felbontás következtében keletkező előnyt. A felbontásból eredő kár 6653,33 euró. Ez az összeg (a szerződésben meghatározott kamatláb és a felbontás időpontjában jelentősen alacsonyabb piaci kamatláb közötti különbség alapján) magasabb, mint a Dexia által a részvénylízings szerződés 6. cikke alapján Z-vel szemben felszámított összeg.
- 16 A Dexia előadását úgy lehet érteni, hogy miután már nem hivatkozhat a különös feltételek 6. cikkében szabályozott azon szerződési feltételre, amelynek alapján követelheti a fennmaradó részleteket a szerződés megszüntetését követően, mindenképpen megilleti őt az a kártérítés, amelyet a törvény diszpozitív szabályként előír a bekövetkezett felbontás esetére.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 17 Az az összeg, amelyet a Dexia a diszpozitív szabály (a BW 6:277. cikke) szerint érvényesíthet, esetlegesen magasabb, mint az az összeg, amelyet a Dexia a részvénylízings szerződés különös feltételeinek 6. cikke szerint felszámíthatott volna. Ez a (2000-ben) szerződésben rögzített kamatláb és a szerződés felbontásának időpontjában (2006-ban) jelentősen alacsonyabb piaci kamatláb közötti különbözetre vezethető vissza. Az időmúlás és a csökkenő kamatláb következtében tehát – ebben a konkrét helyzetben – Z-nek hátránya származhatna abból, hogy a diszpozitív szabályt (a BW 6:277. cikkét) alkalmazzák a részvénylízings szerződés különös feltételeinek (megsemmisített) 6. cikke helyett.

Az a kérdés, hogy a Dexia ilyen esetben hivatkozhat-e a törvényben előírt diszpozitív rendelkezésre.

- 18 A Banco Santander és Escobedo Cortés egyesített ügyekben (C-96/16 és C-94/17) a C-94/17. sz. ügyben hasonló kérdést tettek fel, nevezetesen, hogy a késedelmi kamat mértékét megállapító feltétel annak tisztességtelen jellege miatti megsemmisítésének egyéb olyan joghatásokat kell-e keletkeztetnie, mint mind az ügyleti, mind a késedelmi kamat felszámításának teljes mellőzése, vagy mint a törvényes kamatmérték felszámítása, ha a kölcsönvevő nem tesz eleget a szerződésből eredő kötelezettségeinek. A Bíróság azonban nem adott választ erre a kérdésre. A fenti körülmények alapján és azon körülményre tekintettel, hogy ezek a kérdések számos hasonló ügyben szerepet fognak játszani, illetve szerepet játszhatnak, az eljáró bíróság a Bíróság elé terjeszti a kérdéseket.

MUNKADOKUMENTUM